

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYCZNY

**SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY
DLA DZIECI NIEWIDOMYCH
W OWIŃSKACH**

ROK SZKOLNY 2015/ 2016

**Monika Szych
Katarzyna Kulik
Ewa Polewska
Rafał Nowicki**

I. PODSTAWY TEORETYCZNE

1. Zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży

Z badań epidemiologicznych wynika, że nadal wzrasta liczba młodych ludzi podejmujących rozmaite zachowania ryzykowne. Tym terminem określa się różne działania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji zarówno dla zdrowia fizycznego, psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Do najpoważniejszych zachowań ryzykownych zalicza się :

- palenie tytoniu,
- używanie alkoholu,
- używanie innych środków psychoaktywnych,
- wczesną aktywność seksualną,
- zachowania agresywne i przestępcze.

Lista innych niepokojących zachowań, które podejmują młodzi w okresie dorastania, jest bardzo długa. Porzucenie nauki szkolnej i stosowanie różnych dziwnych diet dla poprawienia swej atrakcyjności fizycznej to tylko dwa przykłady z tej listy.

Czynniki ryzyka związane są z:

- sytuacją rodzinną,
- sytuacją szkolną,
- rodzajem osobowości,
- grupą rówieśniczą,
- zaangażowaniem religijnym- sekty

Skoro u podłoża różnych zachowań leży wspólny zestaw podstawowych czynników ryzyka i zapobiega im podobny zestaw czynników chroniących, to wczesne działania profilaktyczne skierowane na różne zachowania ryzykowne powinny być prowadzone według tych samych reguł. W związku z tym, opierając się na aktualnych potrzebach, zaleceniach wynikających z ewaluacji programu profilaktycznego przeprowadzonego w ubiegłym roku szkolnym oraz zadaniach zawartych w „Powiatowym Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2013-2017” oraz **Rozporządzeniu MEN z dn. 18.08.2015 w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii** stworzony został Program Profilaktyczny naszego Ośrodka.

Celem interwencji profilaktycznych jest oddziaływanie zarówno na czynniki ryzyka, jak i na czynniki chroniące.

Warunkiem skutecznej profilaktyki jest skoordynowane działanie we wszystkich obszarach funkcjonowania. Oznacza to, że interwencje profilaktyczne powinny być skierowane na najważniejsze czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym.

Ważne jest zatem włączenie rodziców oraz innych znaczących dorosłych do programów adresowanych do dzieci i młodzieży Ośrodka.

2. Działalność profilaktyczna w szkole i placówce polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

- a) **w przypadku profilaktyki uniwersalnej** – wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań których celem jest ograniczenie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków i substancji
- b) **w przypadku profilaktyki selektywnej** – wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych
- c) **w przypadku profilaktyki wskazującej** – wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków i substancji lub występowania innych zachowań ryzykownych, którymi zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia

II. OPIS PROGRAMU

1. Założenia programu

W okresie zagrożeń bezpieczeństwa życia i zdrowia człowieka, wynikającego z szybkiego rozwoju cywilizacji ważnym zadaniem szkoły jest wyposażenie dzieci młodzieży w wiedzę i umiejętności umożliwiające podejmowanie działań przeciwdziałających współczesnym zagrożeniom oraz kształtowanie czynnej postawy wobec własnego losu - planowania i podejmowania działań na rzecz własnego zdrowia i rozwoju.

Szkolny program profilaktyki skorelowany jest z Programem Wychowawczym Ośrodka.

2. Podstawy prawne dla działań profilaktycznych

Szkole w działaniach dotyczących edukacji prozdrowotnej wspomagają akty prawne takie jak:

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej - art.72*
- *Konwencja o Prawach Dziecka - art.3, art.19, art.33*
- *Ustawa z dnia 7 X 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 roku Nr 67, poz. 329 z późniejszymi zmianami)*
- *Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz.U. z 1994 Nr 62, poz. 265)*
- *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 147 z 2002 r., poz. 1231)*
- *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1485)*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)*
- *Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz.U. z 2011r. nr 231, poz. 1375 z późn. zm.)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.*
- *Uchwała Rady Powiatu nr XIX/160/IV/2012 z dnia 21.06.2012 w sprawie ochrony zdrowia psychicznego Powiatu Poznańskiego na lata 2012-2015*
- *Uchwała Rady Powiatu nr XXIX. 272/IV/2013 z dnia 27 czerwca 2013 r.*
- ***Rozporządzenie MEN z dnia 18.08.2015 w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii***

3. Miejsce realizacji programu

Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy
dla Dzieci Niewidomych w Owińskach

4.Czas trwania programu

Rok szkolny 2015 -2016

5. Realizatorzy programu

Wychowawcy klas, wychowawcy internatu, nauczyciele, psycholodzy, pedagodzy i terapeuci

6. Odbiorcy programu

- Wychowankowie Ośrodka
- Rodzice

7. Identyfikacja problemów

Największe problemy wychowawcze, zagrożenia, sytuacje kryzysowe, niepokojące zjawiska wychowawcze w minionym roku szkolnym to:

- zaburzenia emocjonalno-adaptacyjne
- poczucie zagubienia, osamotnienia, depresje
- zagrożenia patologiami społecznymi (alkoholizm, środki psychoaktywne)
- zaniedbania przez rodziców (fizyczne i emocjonalne)
- zachowania agresywne w stosunku do kolegów i dorosłych
- zachowania autodestrukcyjne, w tym próby samobójcze
- bardzo trudne sytuacje finansowe w rodzinach naszych wychowanków, brak pracy rodziców
- inne trudne sytuacje życiowe rodzin naszych wychowanków, w tym związane z łamaniem prawa i przestępczością

8. Cele programu

Cel główny:

Kształtowanie osobowości młodego człowieka, który potrafi poradzić sobie z zagrożeniami bezpieczeństwa i zdrowia. Ma poczucie własnej wartości i jest odpowiedzialny za własne zdrowie.

Cele operacyjne:

Uczniowie:

- szanują człowieka niezależnie od jego poglądów, postaw, wykonywanego zawodu, sytuacji materialnej oraz poziomu niepełnosprawności intelektualnej i fizycznej.
- kształtują nawyki zdrowego trybu życia w tym: dbanie o higienę osobistą i ergonomię pracy, podejmowanie aktywności fizycznej w czasie wolnym, poznawanie zasad i znaczenia zdrowego żywienia.
- wiedzą o szkodliwości zażywania narkotyków, nadużywania leków, palenia papierosów, picia alkoholu i stosowania dopalaczy.
- potrafią konstruktywnie rozwiązywać konflikty i radzić sobie w trudnych sytuacjach.
- przewidują zagrożenia w różnych sytuacjach życiowych oraz znają konsekwencje nieodpowiedzialnych zachowań.
- rozpoznają emocje i potrafią wyrażać je w sposób społecznie akceptowalny.
- znają sposoby redukcji stresu poprzez stosowanie różnych technik relaksacyjnych.
- potrafią znaleźć pomoc w przypadku różnych problemów życiowych szczególności w przypadku przemocy w rodzinie.
- posiadają informacje dotyczące:
  - WZW C, AIDS, chorób cywilizacyjnych, zaburzeń odżywiania, cukrzyca, nadciśnienia tętniczego, jaskry, chorób wenerycznych

Rodzice:

- doskonalą swoje umiejętności wychowawcze
- korzystają z rad i pomocy wychowawcy
- współdziałają z wychowawcą
- dostrzegają problem dziecka
- konsultują się z wychowawcami, nauczycielami poszczególnych przedmiotów, pielęgniarką szkołą, psychologiem, pedagogiem szkolnym oraz terapeutami

Wychowawcy klas, wychowawcy internatu, Psycholodzy, pedagodzy i terapeuci:

- wspierają rodziców w wychowaniu
- integrują zespół uczniowski

- podejmują konkretne działania mające na celu realizację zadań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganie ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, psychicznej, społecznej, aksjologicznej.

Ośrodek jako instytucja:

- stwarza bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów w Ośrodku
- prowadzi rozpoznanie zagrożeń dla bezpiecznego pobytu w Ośrodku
- umożliwia współpracę ze specjalistami w dziedzinie ortopedii i rehabilitacji oraz z innymi lekarzami według potrzeb

9. Strategie, metody i formy realizacji

a) Uczniowie uczestniczą w:

- lekcjach wychowawczych
- warsztatach, pogadankach, prelekcjach prowadzonych przez wychowawców, pedagogów, psychologów i terapeutów
- zajęciach integrujących
- indywidualnych zajęciach prowadzonych przez pedagoga, psychologa
- konkursach szkolnych
- zajęciach sportowych na sali gimnastycznej oraz w Parku Orientacji Przestrzennej
- wycieczkach i wyjazdach szkolnych
- indywidualnych i grupowych zajęciach z integracji sensorycznej oraz zajęciach specjalistycznych

b) Nauczyciele, wychowawcy klas, wychowawcy internatu, psychologowie, pedagodzy i terapeuci:

- Uczestniczą w radzie szkoleniowej
- Studiują literaturę fachową w celu samodoskonalenia
- Biorą czynny udział w zespołach samokształceniowych
- Wspomagają rodziców w poszukiwaniu fachowej literatury oraz przekazują informacje o ofercie specjalistycznej i fachowej pomocy

c) Rodzice uczestniczą w:

- spotkaniach klasowych
- indywidualnych rozmowach z psychologiem, pedagogiem, terapeutą
- wspólnych działaniach na rzecz Ośrodka

10. Procedura ewaluacji

Ewaluacja Szkolnego Program Profilaktycznego odbędzie się przed zakończeniem roku szkolnego 2015-2016 (**proponowany termin zakończenia realizacji Programu Profilaktycznego 26.05.2016 r. w formie ankiety**)

Cele ewaluacji

- uzyskanie informacji o przebiegu realizacji programu,
- poznanie ewentualnych braków i trudności, które wystąpiły w czasie realizacji programu,
- uzyskanie informacji o poziomie wiedzy i umiejętnościach uczniów po realizacji programu,

Metody zbierania informacji.

- ankiety nauczycieli i wychowawców internatu
- ankiety uczniów

Po ewaluacji wyniki badań zostaną opracowane przez zespół tworzący Program Profilaktyki na rok 2015-2016 i zaprezentowane na posiedzeniu analitycznej Rady Pedagogicznej.

Wnioski z przeprowadzonej ewaluacji będą podstawą do opracowania szkolnego programu profilaktyki na kolejny rok szkolny.

12. Szczegółowy plan działań profilaktycznych

I. Szkoła Podstawowa klasy I-III

W Szkole Podstawowej będą realizowane zajęcia w oparciu o: „Program profilaktyczno - wychowawczy dla uczniów klasy I-III szkoły podstawowej” autorstwa Krzysztofa Zajączkowskiego. (Wydawnictwo Impuls Kraków 2005) . Dostępny u psychologów i pedagogów SOSWDN.

Program Profilaktyki dla Zespołów Edukacyjno-Terapeutycznych – Szkoła Podstawowa.

1. Realizację Programu Profilaktyki dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Owińskach w Zespołach Edukacyjno-Terapeutycznych, pragniemy oprzeć na zabawach, które są dostosowane do możliwości psychofizycznych znaczącej części naszych uczniów. Jak powszechnie wiadomo, zabawa ma za zadanie stymulować rozwój człowieka w możliwie najprzyjemniejszy sposób, a przez to, że w większości sytuacji działania z tego zakresu mają miejsce w grupie, zadaniem zabawy jest kształtowanie młodego człowieka zarówno jako jednostkę indywidualną samą w sobie, jak i element społeczeństwa, członka pewnej całości. Uzupełnieniem dla zabaw w realizacji Programu Profilaktyki mają być bajki psychoedukacyjne i terapeutyczne, które nie tylko wspierają rozwój małego człowieka, ale są przede wszystkim lekiem na sytuacje lękotwórcze, trudne, z którymi dziecko sobie nie radzi.
2. Wiele z prezentowanych zabaw ma uniwersalne działanie, co oznacza, że podczas ich wykonywania osiągnany jest cały szereg celów terapeutycznych, edukacyjnych i rozwojowych.
3. Proponowane zabawy należy możliwie najczęściej powtarzać celem wzmacniania ich działania; możliwa jest modyfikacja zabaw do konkretnego tematu zajęć.

Temat zabawy:	Główne cele:	Forma realizacji	Literatura pomocnicza:
„ <i>Masaż grupowy</i> ”	<p>Integracja grupy</p> <p>Redukcja stresu i napięcia nerwowego</p> <p>Podnoszenie świadomości własnego ciała, jego granic</p> <p>Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w grupie</p>	<p>Jedna osoba kładzie się na brzuchu, a pozostała część grupy, 3-5 osób klęka wokół niej. Przy pomocy nauczyciela prowadzącego ma miejsce „rozdzielenie” między siebie części ciała leżącej osoby, które będą masować. Nauczyciel prowadzący „dyryguje” rodzajami ruchu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rozgrzanie dłoni „masażystów przed rozpoczęciem masażu; -delikatne głaskanie; - głaskanie kolistymi ruchami; - intensywne głaskanie - delikatne ugniatanie, - deszczyk - delikatne oklepywanie palcami; - i inne np. szczotkowanie ciała przyborami o fakturach indywidualnie tolerowanych przez uczniów - dzieci niedowrażliwe - masaż wibracyjny (sześć stanów Stymulacji Bazalnej) - dzieci nadwrażliwe – masaż Wilbargera SI <p>Po kilkuminutowym masażu (uzależnio-</p>	<p>J.Kielin (red.), <i>Rozwój daję radość. Terapia dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim</i>, GWP, 1999</p> <p>M. Bogdanowicz, B. Kisiel, M. Przasnysza, <i>Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka</i>, WSiP, Warszawa 2005</p> <p>A. Fröhlich, <i>Stymulacja Bazalna od podstaw Materiały szkoleniowe kursu SI</i>, Wrocław 2012</p>

		nym od możliwości osobowy masowanej), następuje wymiana na innego ucznia i tak do momentu, gdy każdy uczeń będzie wymasowanym.	
„Dotykamy części ciała”	<p>Integracja grupy</p> <p>Podnoszenie świadomości własnego ciała</p> <p>Nabywanie umiejętności nazywania poszczególnych części ciała</p> <p>Podnoszenie poczucia bezpieczeństwa w grupie</p> <p>Uwrażliwianie na muzykę</p> <p>Rozwijanie sfery emocjonalno – społecznej i świadomości samego siebie i innych osób</p>	<p>Dzieci powinny usiąść parami na podłodze naprzeciwko siebie. Odległość między nimi powinna być na tyle nie duża, by umożliwiała wzajemne dotykanie części ciała kolegi/koleżanki, ale jednocześnie by nie przekraczać osobistej sfery dziecka, której naruszenie mogłoby spowodować zaburzenie poczucia bezpieczeństwa. Nauczyciel śpiewa słowa piosenki na melodię „Rolnik w Sandolonie”:</p> <p><i>Dotykamy ucha, Dotykamy ucha,</i> <i>Hejże, hejże, hejże ha</i> <i>Dotykamy ucha.</i></p> <p>Zadaniem dzieci jest dotknięcie wskazanej części ciała u kolegi/koleżanki.</p> <p><i>Dotykamy nosa...</i> <i>Dotykamy ręki...</i></p>	<p>J. Silberg, <i>Gry i zabawy z dziećmi</i>, wyd. Media Rodzina, Poznań 2000</p> <p>N. Bogdanowicz, D. Okrzesik, <i>Opis i planowanie zajęć wg Metody Ruchu Rozwijającego W.S.</i>, wyd. Harmonia, Gdańsk 2008</p>

		<p><i>Dotykamy czoła...</i></p> <p>Części ciała mogą być wymieniane przez nauczyciela podczas śpiewania piosenki do momentu, gdy poziom skupienia dzieci na zabawie pozwala na jej wykonywanie.</p> <p>Zabawy dla dzieci np. Moje ... oraz Moje – Twoje ...</p>	
<p>„Tajemniczy, magiczny koszyk”</p>	<p>Integracja grupy</p> <p>Poznanie znaczenia własności</p> <p>Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa oraz nabywanie pewności siebie w grupie</p> <p>Nabywanie nowego słownictwa/ doskonalenie znanych już słów, wyrażeń, zwrotów</p>	<p>Przygotuj koszyk, do którego włóż kilka przedmiotów należących do każdego z uczniów, twoje – nauczyciela również. Zadaniem każdego z dzieci siedzących w niewielkim kręgu jest wyjęcie jednego z przedmiotów znajdujących się w koszyku.</p> <p>Dla ułatwienia zabawy należy do koszyka włożyć znaczące przedmioty, których przynależność do konkretnego dziecka jest łatwo zauważalna. Dziecko po wyjęciu przedmiotu na za zadanie określić co to za przedmiot i do kogo należy; jeśli zdolności komunikacyjne dzieci są na wyższym poziomie W odpowiedzi właściciel wylosowanego przedmiotu moped opowiedzieć krót-</p>	<p>J. Silberg, <i>Gry i zabawy z dziećmi</i>, wyd. Media Rodzina, Poznań 2000</p> <p>V. Maas, <i>Uczenie się przez zmysły</i>, WSiP, Warszawa 1998</p> <p>B. Odowska – Szlachcic <i>Zeszyty 1 i 2</i>, wyd. Harmonia</p> <p>J. Koonar, C. Kranovitz <i>Integracja sensoryczna - odpowiedzi na pytania zadawane przez nauczycieli</i>, wyd. Harmonia</p>

		<p>ką historyjkę związaną z tym przedmiotem. Przedmioty należy oddać właścicielowi po zakończeniu opowiadki o danym przedmiocie.</p> <p>Zajęcia grupowych i indywidualne z elementami integracji sensorycznej.</p>	
<p>„Relaksująca butelka”</p>	<p>Redukcja zahamowań</p> <p>Obniżenie napięcia nerwowego</p> <p>Improwizacja muzyczna</p> <p>Rozwijanie kreatywności</p>	<p>Przygotuj taką ilość plastikowych butelek, by każde z dzieci posiadało 2 osobiste butelki. Dzieci siadają w niewielkim kole, ale w taki sposób, by zapewnić im bezpieczeństwo, podczas kreatywnej zabawy butelkami. Każde dziecko ma za zadanie zaprezentować indywidualny sposób gry na butelkach; może uderzać jedną butelką o drugą, może je gnieść, tarć, trzeć nimi o dywan/ podłogę. „Indywidualne układy muzyczne” przy użyciu butelek dzieci wykonują po kolei, a następnie można stworzyć utwór zespołowy.</p>	<p>M. Koc, <i>Zabawy w edukacji elementarnej. 105 zabaw z wykorzystaniem prostych przedmiotów</i>, wyd. AKER, 1999</p>
<p>Bajki psychoedukacyjne</p>	<p>Redukcja napięć i lęków</p>	<p>Bajki psychoedukacyjne i terapeutyczne</p>	<p>M. Molicka, <i>Bajkoterapia</i>.</p>

<p>cyjne i terapeutyczne związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zdrowy styl życia, - zdrowe odżywianie, - dbanie o czystość, - podsluchiwanie, - umiejętność wyrażania emocji, - doskonalenie mowy w relacjach z rówieśnikami, - umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji, - umiejętność radzenia sobie z problemem niepełnosprawności, - i inne 	<p>Obniżanie napięcia nerwowego wywołanego sytuacją niekomfortową</p> <p>Zapoznavanie z wzorcami prawidłowego postępowania</p> <p>Budowanie poczucia zaufania w grupie</p>	<p>dotyczące bieżących problemów z jakimi borykają się poszczególni uczniowie lub grupy dostępne są lub będą po wcześniejszym zgłoszeniu zagadnienia u pedagoga szkolnego (bajki autorskie) oraz bajki psychoedukacyjne i terapeutyczne realizowane przez nauczycieli w klasach I-III.</p>	<p><i>O lękach dzieci i nowej metodzie terapii</i>, Poznań 2002.</p> <p>E. Małkiewicz, <i>Bajki relaksacyjno-terapeutyczne w pracy z dziećmi z problemami emocjonalnymi</i>, [w] <i>Wspomnienia w rozwoju</i> (red. B. Kaja), Bydgoszcz 1997.</p> <p>I. Mańkowska, M. Rożyńska, <i>Bajki terapeutyczne z Bratkiem I – III</i>, wyd. Operon</p> <p><i>Szuflada z bajkami</i>, pod red. N. Leszczawskiej, Opowieści terapeutyczne studentów pedagogiki i filologii polskiej, wyd. Kolegium Karkonowskie, Jelenia Góra 2010</p>
---	--	---	--

Literatura pomocnicza, mająca na celu wsparcie w doborze zabaw mających wspierać w rozwoju dzieci:

1. *100 zabaw dla dzieci 3-letnich*, wyd. Siedmiogród, Wrocław 2000
2. *100 zabaw dla dzieci 2-letnich*, wyd. Siedmiogród, Wrocław 2009
3. M. Molicka, *Bajki terapeutyczne. Cz. 1*, wyd. Media Rodzina, Poznań 2008
4. M. Molicka, *Bajki terapeutyczne. Cz. 2*, wyd. Media Rodzina, Poznań 2003
5. M. Molicka, *Bajkoterapia o lękach dzieci i nowej metodzie terapii*, wyd. Media Rodzina, Poznań 2002
6. P. Warner, *Gry i zabawy dla dzieci*, wyd. Zielona Sowa, Kraków 2008

II. Szkoła Podstawowa klasy IV – VI

TEMAT	Termin	Odpowiedzialni	Środki dydaktyczne do realizacji tematu
<p>Klasa to my</p> <p>Integracja klasy, grupy</p> <p>8 września Dzień Dobrej Wiadomości</p> <p>27 września Światowy Dzień Turystyki</p>	IX	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. K. Zajączkowski, „Program profilaktyczno - wychowawczy dla uczniów klasy I-III szkoły podstawowej”, Kraków 2005 2. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003 3. S. Szostak, A. Tabaka, „Porozmawiajmy o agresji”, Kraków 2004 4. Ch. Merz, B. Gotzen- Beek, „Naucz się dobrych manier”, Kielce 2007
<p>Kolory naszych uczuć</p> <p>2 października Międzynarodowy Dzień bez Przemocy</p> <p>10 października Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego</p> <p>15 października Międzynarodowy</p>	X	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. M. Franaszczuk-Truszkowska, „Biblioterapia dla klas IV – VI”, Gdańsk 2006 2. S. Szostak, A. Tabaka, „Porozmawiajmy o agresji”, Kraków 2004 3. E. Zollem, „Teraz twoja kolej! Opowiadania na temat przemocy w szkole”, Kielce 2007

Dzień Białej Laski			4. E. Zollem, „Dzielna Emilka”, Kielce 2007 5. PZN, „Osoby niewidome i słabowidzące w przestrzeni publicznej”
Jesteśmy tolerancyjni 16 listopada Międzynarodowy Dzień Tolerancji 21 listopada Światowy Dzień Życzliwości i Pozdrowień STOP używkom! 22 listopada Dzień Walki z paleniem Tytoniu	XI	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	1. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003 2. M. Franaszczuk-Truszkowska, „Biblioterapia dla klas IV – VI”, Gdańsk 2006 3. E. J. Konieczna (red.), Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów, Kraków 2010 4. K. Chałas, „Wychowanie ku wartościom”, Kielce 2003
Kultura słowa 13 grudnia Dzień Światła i Światowy Dzień Telewizji dla Dzieci. 17 grudnia Dzień bez Przekleństw	XII	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	1. M. Franaszczuk-Truszkowska, „Biblioterapia dla klas IV – VI”, Gdańsk 2006 2. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003
Multimedia – nasi przyjaciele, czy wrogowie 24 stycznia Światowy Dzień Środków Masowego Przekazu	I	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	1. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003 2. „Zagrożenia w Internecie” CD 3. Program dla uczniów IV/VI bezpieczeństwo w Internecie 4. Ł. Wojtasik, „Jak reagować na cyberprzemoc”, 5. A. Ostaszewska, „Popkulturowe ramy tożsamości. Media, kultura popularna, Internet, jako nowe środowiska kształto-

			wania tożsamości”.
<p>Szukamy przyjaciela 14 lutego Dzień Świętego Walentego</p> <p>Jak radzić sobie ze stresem? 23 lutego Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją</p>	II	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. M. Franaszczuk-Truszkowska, „Biblioterapia dla klas IV – VI”, Gdańsk 2006 2. E. J. Konieczna (red.), „Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów”, Kraków 2010 3. J. Gładyszewska- Cylulko, „Wspomaganie rozwoju dzieci nieśmiałych poprzez wizualizację i inne techniki arteterapii” Kraków 2012 4. P. Pawlak, „Program profilaktyczno- terapeutyczny dla dzieci z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej”, Kraków 2011
<p>W zdrowym ciele zdrowy duch Promocja zdrowego stylu życia 1 marca Światowy Dzień Walki z Otyłością</p> <p>Wszyscy jesteśmy równi 21 marca Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową</p>	III	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej, fizjoterapeuci	<ol style="list-style-type: none"> 1. E. J. Konieczna (red.), „Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów”, Kraków 2010 2. J. Scrivner, „Program całkowitego oczyszczania organizmu”, Warszawa 2004 3. Dr. D. Zeoli, „Otyłość – epidemia nowego świata”, art. Nexus listopad-grudzień 2006 4. K. Chałas, S. Kowalczyk, „Wychowanie ku wartościom narodowo- patriotycznym”, Lublin- Kielce 2006
<p>Uzależnieniom mówimy NIE!! 15 kwietnia Światowy Dzień Trzeźwości</p>	IV	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003 2. M. Franaszczuk-Truszkowska, „Biblioterapia dla klas IV – VI”, Gdańsk 2006

Szanuj innego, jak siebie samego 5 maja Dzień Godności Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie 19 maja Dzień Dobrych Uczynków	V	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	1. M. Franaszczuk-Truszkowska, „Biblioterapia dla klas IV – VI”, Gdańsk 2006 2. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003
Moje miejsce w rodzinie 1 czerwca Międzynarodowy Dzień Dziecka	VI	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	1. Jacqueline Wilson „Dziewczynka z walizkami” 2. . E. J. Konieczna (red.), „Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów”, Kraków 2010

W/w środki dydaktyczne dostępne u psychologów i pedagogów SOSWDN i w komputerze w pokoju nauczycielskim.

III. Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane

TEMAT/ZAGADNIENIA	Termin	Odpowiedzialni	Środki dydaktyczne do realizacji tematu
Sens życia 10 września Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom 8 września Dzień Dobrej Wiadomości	IX	Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej	1. J. Szymańska, „ Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży. Poradnik dla pracowników szkół i placówek oświatowych oraz rodziców”, Warszawa 2012 2. J. Szymańska, „ Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole”, Warszawa 2012
Wpływ cywilizacji na nasze zdrowie	X	Wychowawca klasy,	1. J. Szymańska, „ Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i

<p>10 października Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego</p> <p>15 października Międzynarodowy Dzień Białej Laski</p>		<p>wychowawcy grupy internatowej</p>	<p>młodzieży w szkole”, Warszawa 2012</p> <p>2. PZN, „Osoby niewidome i słabowidzące w przestrzeni publicznej”</p> <p>3. materiały dostępne w Internecie</p>
<p>Szacunek należy się każdemu</p> <p>16 listopada Międzynarodowy Dzień Tolerancji</p> <p>21 listopada Światowy Dzień Życzliwości i Pozdrowień</p> <p>STOP używkom!</p> <p>22 listopada Dzień Walki z Paleniem</p>	<p>XI</p>	<p>Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej</p>	<p>1. J.Ambrosewicz-Jacobs „Tolerancja”, Biblioteka Wilidecjusza Kraków 2003</p> <p>2. Moje prawa kończą się tam, gdzie zaczynają się prawa drugiego człowieka płyta CD</p> <p>3. E. J. Konieczna (red.), Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów, Kraków 2010</p> <p>4. K. Chałas, „Wychowanie ku wartościom”, Kielce 2003</p>
<p>Zdrowy czy chory - wszyscy jesteśmy równi / mamy takie same prawa</p> <p>1 grudnia Międzynarodowy Dzień AIDS</p> <p>10 grudnia Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka</p> <p>Kultura słowa</p> <p>17 grudnia Dzień bez przekleństw</p>	<p>XII</p>	<p>Wychowawca klasy, wychowawcy grupy internatowej</p>	<p>1. K. Chałas, „Wychowanie ku wartościom”, Kielce 2003</p> <p>2. E. J. Konieczna (red.), Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów, Kraków 2010</p> <p>3. Strony internetowe w załączniku nr 2</p>

<p>Uzależnienia: komputer, Internet, telewizja 24 stycznia Światowy dzień Środków Masowego Przekazu</p>	I	Wychowawca wychowawcy internatowej	klasy, grupy	<ol style="list-style-type: none"> 1. J. Bąk, E. Wiewiórka-Pyka, „Bajkowe spotkania. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej”, Rubikon 2003 2. „Zagrożenia w Internecie” CD 3. Strony internetowe w załączniku nr 2 4. A. Ostaszewska, „ Popkulturowe ramy tożsamości. Media, kultura popularna, Internet, jako nowe środowiska kształtowania tożsamości”.
<p>Każdy ma prawo do miłości 14 lutego Dzień Świętego Walentego Jak radzić sobie ze stresem? 23 lutego Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją</p>	II	Wychowawca wychowawcy internatowej	klasy, grupy	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Respekt lubi respekt. Dziewczyna i chłopak w życiu i w szkole. Scenariusze lekcji” Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2. H. Hamer, „ Bliżej siebie”, Warszawa 2001 3. Strony internetowe w załączniku nr 2
<p>Nie używam!!! Nie potrzebuje, by się dobrze bawić!!! Profilaktyka narkomanii Problem dopalaczy oraz nadużywania leków (lekomania) 11 marca rocznica urodzin Marka Kotańskiego Wszyscy jesteśmy równi 21 marca Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową.</p>	III	Wychowawca wychowawcy internatowej	klasy, grupy	<ol style="list-style-type: none"> 1. M. Kotański, Sprzedałem się ludziom, Białystok 2003 2. Czasopisma Karan i Remedium 3. Strona internetowa Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii 4. K. Chałas, S. Kowalczyk, „Wychowanie ku wartościom narodowo- patriotycznym”, Lublin- Kielce 2006

<p>Uzależnieniom mówimy NIE!! 15 kwietnia Światowy Dzień Trzeźwości</p>	IV	Wychowawca wychowawcy internatowej	klasy, grupy	<p>1. Alkohol i uzależnienia CD 2. Strona internetowa PARPA 3. Nikotyna legalny narkotyk, kaseeta VHS</p>
<p>Czym dla mnie jest tolerancja? 5 maja Dzień Godności Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie</p>	V	Wychowawca wychowawcy internatowej	klasy, grupy	<p>1. K. Chałas, „Wychowanie ku wartościom”, Kielce 2003 2. E. J. Konieczna (red.), Biblioterapia w praktyce. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów, Kraków 2010</p>
<p>Rodzina = odpowiedzialność profilaktyka w zakresie wczesnej inicjacji seksualnej jak zapobiegać przemocy w rodzinie</p>	VI	Wychowawca wychowawcy internatowej	klasy, grupy	<p>1. J. Zmarzlik, „Przemoc w rodzinie wobec dziecka” 2. Strony internetowe PARPA</p>

W/w środki dydaktyczne dostępne u psychologów i pedagogów SOSWDN i w komputerze w pokoju nauczycielskim.

IV. Szkoła Przynosząca do Pracy

Program profilaktyczny dla Trzyletniej Szkoły Specjalnej Przynoszącej do Pracy
w załączniku nr 1

V. Psycholodzy i Pedagodzy

W ramach programu profilaktycznego na rok 2015/2016 psycholodzy i pedagodzy będą realizować następujące programy:

1. Siedem kroków
2. Trening Zastępowania Agresji
3. Terapia Śmiechem
4. Prezentacja filmów związanych z zagadnieniami Programu Profilaktycznego z pogadanką
5. Ars – czyli jak dbać o miłość

PROGRAM PROFILAKTYCZNY

DLA

**TRZYLETNIEJ SZKOŁY SPECJALNEJ
PRZYSPOSABIAJĄCEJ DO PRACY**

1. Program profilaktyki w TSSPdoP uwzględnia działania w zakresie wychowawczo - profilaktycznym i promocji zdrowia.
2. Profilaktyka w TSSPdoP to przede wszystkim realizacja treści kształcenia dotyczących zapobiegania patologiom społecznym, profilaktyki zdrowotnej, przeciwdziałania uzależnieniom, przygotowania uczniów do odpowiedzialnego wejścia w okres dorosłości.
3. Treści kształcenia w zakresie profilaktyki są dostosowane do potrzeb psychofizycznych i możliwości poznawczych uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Dobór tematyki zajęć skierowany jest na opanowanie następujących wiadomości i umiejętności:
  - a) poznanie czynników zagrażających zdrowiu oraz sposobów unikania zagrożeń:
    - poznanie budowy człowieka oraz funkcji życiowych ważniejszych organów,
    - poznanie skutków nieprawidłowego odżywiania: otyłość, choroby serca, wątroby, anoreksja, bulimia, alergia, zalety i wady wegetarianizmu,
    - poznanie skutków nieprawidłowego korzystania z urządzeń audiowizualnych, wizualnych, elektrycznych i gazowych,
    - poznanie skutków: palenia papierosów (uszkodzenie mózgu, wątroby, rak krtań, płuc, uzależnienie), picia alkoholu (uszkodzenie mózgu, wątroby, wycieńczenie organizmu, uzależnienie, zatrucie) zażywania narkotyków (uszkodzenie mózgu, wątroby, wycieńczenie organizmu, zarażenie AIDS, uzależnienie), spożywania niekontrolowanej dawki leków (uzależnienie, zatrucie, śmierć),

- poznanie skutków nieprzestrzegania zasad higieny osobistej jamy ustnej i skóry: próchnica zębów, choroby skóry: grzybica, świąd, świerzb, wszawica, stany zapalne narządów płciowych, grzybica, gronkowiec, ropienie; choroby brudnych rąk,

- poznanie przyczyn oraz skutków chorób zakaźnych i zatruc pokarmowych (przeeterminowane produkty spożywcze, produkty z konserwantami [symbole konserwantów i barwników] niejadalne grzyby),

- poznanie chorób roznoszonych drogą płciową: AIDS, choroby weneryczne: kiła, rzeżączka, grzybica etc.,

b) doskonalenie i utrwalenie umiejętności dbania o własne zdrowie:

- utrwalenie zabiegów higieny: jamy ustnej, osobistej; higiena okresu dojrzewania

- higiena układu wzrokowego, utrwalanie zabiegów higienicznych protezy oka,

- poznanie zasad zdrowego odżywiania, wartości odżywczych i znaczenia owoców, warzyw, nabiału i mięsa dla organizmu człowieka, układanie zdrowego jadłospisu,

- doskonalenie umiejętności doboru odzieży do panujących warunków atmosferycznych, pory roku oraz wykonywanych zajęć: wyrobienie nawyku zakładania stroju ochronnego przed pracą w pracowni gastronomicznej lub kuchni (fartuch, rękawice, nakrycie głowy),

- rozumienie potrzeby przebywania na świeżym powietrzu, wietrzenia pomieszczeń,

c) doskonalenie i utrwalenie umiejętności korzystania z pomocy i usług medycznych lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, a także rozumienie potrzeby wizyt kontrolnych u stomatologa, ginekologa,

d) doskonalenie i utrwalenie umiejętności udzielania pierwszej pomocy:

- wyposażenie apteczki,

- opatrywanie ran z zachowaniem ostrożności- stosowanie gumowych rękawic w trakcie udzielania pomocy poszkodowanej osobie z krwawiącą raną (korzystanie z bandaży, gazy, plastrów do opatrywania rany, wody utlenionej),

- powstrzymanie i tamowanie krwotoku z nosa,

- rozumienie przyczyn poparzenia, odmrożenia,

- radzenie sobie w sytuacji poparzenia, zasłabnięcia, omdlenia, przemarznięcia,

- korzystanie z pomocy pogotowia

e) rozpoznawanie pierwszych objawów chorobowych i stosowanie zabiegów zaradczych:

- określanie źródła bólu,
- określanie przyczyn choroby,
- opis stanu fizycznego organizmu podczas wizyty u lekarza,
- zachowanie się w przypadku wystąpienia objawów przeziębienia (domowe sposoby radzenia sobie z takim stanem: np.: przygotowanie syropu z cebuli, kanapki z czosnkiem),
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie w chorobie (dawkowanie kropli żołądkowych, syropów innych medykamentów, w tym kropli do oczu),
- rozumienie istnienia zagrożeń płynących ze strony owadów, kleszczy oraz poznanie sposobów zapobiegania i reagowania na sytuacje ukąszenia, użądlenia,
- rozpoznawanie objawów stanów alergicznych (wysypka, swędzenie, zaburzenia oddechu, katar itp.)
- rozumienie potrzeby unikania alergenów przez osoby uczulone,

f) radzenie sobie w nagłych i trudnych sytuacjach, wymagających podejmowania szybkich decyzji, działań, takich jak:

- utrata orientacji w przestrzeni, zagubienie się w terenie otwartym (np. na spacerze, w mieście) zamkniętym (np. w hipermarkecie, ośrodku zdrowia),
- zasłabnięcie opiekuna, rodzica, osoby bliskiej,
- zagubienie dokumentów osobistych, rzeczy lub ich kradzież,
- złe samopoczucie,
- nagła potrzeba fizjologiczna,
- spotkanie z obcym zwierzęciem,

g) kształtowanie umiejętności proszenia o pomoc oraz rozeznania w doborze ludzi, którzy mogliby pomóc w zaistniałych sytuacjach.

h) kształtowanie czynnej postawy w zakresie organizacji czasu wolnego, kultury życia rodzinnego oraz uświadomienie konieczności dbania o kondycję fizyczną,

i) poznanie różnych form wypoczynku sprzyjających zdrowiu (spacery,

wycieczki, zajęcia sportowe),

j) poznanie uprawnień osób z niepełnosprawnością do korzystania z systemu wsparcia społecznego,

k) poznanie osób i instytucji, do których można zwracać się o pomoc w rozwiązywaniu różnych spraw oraz trybu zwracania się o pomoc (PZN, PFRON, BIZON, MOPS),

- poznanie numerów alarmowych: pogotowia, straży pożarnej, policji i telefonu zaufania,

- poznanie podstawowej dokumentacji usług medycznych,

4. Zagadnienia z profilaktyki realizowane są głównie na przedmiotach:

„Funkcjonowanie osobiste i społeczne” oraz „Pracownia gastronomiczna” i odbywają się w formie pogadanki, pokazu, projekcji multimedialnej, zajęć plastyczno - technicznych, dram, spotkań ze specjalistami profesji medycznych (higienistka, okulista, ginekolog, kosmetyczka, stomatolog).

5. W ramach profilaktyki prowadzone są też działania mające na celu wzmocnienie zdrowia, podnoszenie jakości życia, rehabilitację społeczną i zdrowotną.

6. Ważne miejsce w profilaktyce zajmują działania mające na celu likwidowanie barier architektonicznych i stwarzanie warunków do edukacji z uwzględnieniem wszystkich wymogów sanitarnych, higienicznych oraz zdrowotnych.

Adresy stron z materiałami do wykorzystania w trakcie zajęć:

1. Reklama

<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4611>

2. AIDS

<http://www.parpa.pl/>

<http://www.aids.gov.pl/?page=epidemiologia&act=pl&id=1>

http://www.aids.gov.pl/files/wiedza/Czesto_zadawane_pytania_dotyczace_HIV_i_AIDS-1_faq.pdf

3. Seks

<http://www.tvn24.pl/0,1526247,wiadomosc.html>

<http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/322522,Raport-mlodzi-ludzie-sa-coraz-mniej-zainteresowani-seksem>

<http://www.students.pl/po-zajeciach/details/28301/Seks-i-antykoncepcja-raport>

4. Uzależnienia media

http://www.wychowawca.pl/miesiecznik_nowy/2006/09-2006/07.htm

<http://www.rodzaje.mass-media.net.pl/telewizja-a-dziecko>

http://www.menis.pl/publikacje_p/show.php?praca=1734&strona=92

5. Dopalacze kradną życie

www.dopalaczekradnazycie.pl

6. Inicjatywa obywatel

www.obywatel.gov.pl